

Ethische gedragscode van Maha Karuna Ch'an: Nederland en België

Rotterdam, 26-08-2019

Inleiding

In de afgelopen jaren zijn er in verschillende boeddhistische organisaties schandalen naar buiten gekomen over machtsmisbruik en seksuele intimidatie, met name door leraren. Dit probleem speelt al jarenlang in meer of mindere mate in andere religieuze denominaties of op andere maatschappelijke terreinen, zoals binnen de gezondheidszorg en de jeugdzorg. Vooral vrouwen, maar ook veel mannen hebben hieronder geleden. En intimidatie gebeurt niet alleen tussen leraren en leerlingen, ook onder en tussen deelnemers komt het voor.

De prevalentie van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in gezinnen, de kerken en overige organisaties heeft wereldwijd jarenlang kunnen bestaan zonder dat er een haan naar kraaide. Sinds de maatschappelijke en economische positie van vrouwen is verbeterd is er met name sinds de 'Me Too' actie, een doorbraak geforceerd in de wijze waarop er wordt gereageerd op dit soort aanklachten. Sindsdien worden klachten niet meer geridiculiseerd of gebagatelliseerd, maar serieus genomen en worden er consequenties getrokken die voorheen vrijwel onmogelijk waren. Het klimaat waarin klachten omtrent seksueel intimiderend gedrag worden besproken is veranderd van repressief naar positief. Iedereen die zich op dit vlak benadeeld voelt kan dit bespreekbaar maken en deze code geeft hiervoor handvatten.

Toelichting op de ethische gedragscode

Sangha: deelnemers (studie)sesshins en meditatiegroepen

Maha Karuna Ch'an organiseert vier maal per jaar een sesshin in kloosters in Steyl. Daarnaast zijn er lokale groepen waar mensen samenkomen om te mediteren onder de paraplu van Maha Karuna Ch'an. Maha Karuna Ch'an is een informele en fundamenteel open sangha (boeddhistische gemeenschap) van leken, die zich aan de zenweg wijden en de integratie daarvan in hun leven.

Onder sangha verstaan wij de deelnemers van (studie)sesshins en lokale meditatiegroepen. De gedragscode en de beschreven aanpak geldt voor iedereen die deelneemt aan (studie)sesshins en/of lokale groepen van Maha Karuna Ch'an:

- Zenmeesters, -leraren en meditatiebegeleiders
- Deelnemers van de (studie)sesshins en van de lokale meditatiegroepen
- Bestuur van Maha Karuna Ch'an

Vrijheid, blijheid

Maha Karuna Ch'an wordt wel de meest liberale boeddhistische traditie in Nederland genoemd. Wat mensen hiermee bedoelen als ze dit schrijven/zeggen, weten we niet. Wat wij, Maha Karuna Ch'an, zelf hieronder verstaan kunnen we kort samenvatten in een uitspraak die heel vaak door Teh Ching¹, en in navolging van hem door Ton, gebezigd wordt: "Vrijheid, blijheid": geen strak keurslijf van vormen en hiërarchie, maar voel je welkom en ga met vreugde 'alleen maar zitten'.

Signaal

Maha Karuna Ch'an is wars van dogma's en regels en wars van hiërarchische verhoudingen die macht en ongelijkwaardigheid uitstralen. Desondanks vinden we het belangrijk om een signaal af te geven en ons standpunt weer te geven over ongewenste omgangsvormen en -gedrag, dat tot uitdrukking kan komen in woord, gedrag, gebaar en lichaamstaal.

Eerlijkgezegd hebben we geworsteld met de vormgeving van de ethische code, omdat je al heel snel dreigt te verzanden in ge- en verboden, wat we juist willen vermijden. We kunnen hieraan niet helemaal ontkomen, omdat regels ook behulpzaam kunnen zijn in moeilijke of complexe situaties. Deze gedragscode is gebaseerd op de zestien voorschriften van de bodhisattva, waarbij we alleen de voorschriften beschrijven, die direct aan ethische gedrag met betrekking tot dit onderwerp refereren.

De **ethische gedragscode (zie onder 3.)** geeft richting aan gedrag en handelen en is het leidende principe op onze zenweg. Voor het geval er incidenten of misstanden voorkomen, dan is er een **handreiking (zie onder 2.)** om zo open en zorgvuldig mogelijk met deze zaken om te gaan. Voor het geval mensen er niet uitkomen, kan een beroep worden gedaan op een interne – en/of externe vertrouwenspersoon. De interne vertrouwenspersonen zijn: Marjolein Pieterse en Olaf van Kooten, te bereiken via emailadres: vertrouwenspersoon@mahakarunachan.nl
De externe vertrouwenspersoon is aangesteld door de BUN/ Boeddhistische Unie Nederland en bereikbaar via: <https://boeddhisme.nl/organisatie/externe-vertrouwenspersoon/>

1. Aandacht voor veiligheid en ongewenste omgangsvormen

Om ervoor te zorgen dat in principe iedereen op de hoogte is van beleid rondom veiligheid en ongewenste omgangsvormen, willen we het volgende regelen:

¹ Teh Ching bracht alle boeddhistische tradities van Indonesië onder één vlag samen met als kompas: de Boeddhayana, de ene én pluriforme weg van de Boeddha. Eenheid in verscheidenheid!

1. Zichtbaarheid en toegankelijkheid:

De gedragscode (3) en de mailadressen van de vertrouwenspersonen staan op de websites van lokale meditatie groepen die aangesloten zijn bij Maha Karuna Ch'an.

2. Praktisch gedrag en handelen

Zenmeesters, zenleraren en meditatiebegeleiders hebben hun toevlucht genomen tot de Boeddha, Dharma en Sangha. Van hen wordt verwacht dat ze zich hiernaar gedragen, zich bewust zijn van de effecten van hun gedrag en beseffen welk gedrag heilzaam of onheilzaam is. De voorschriften in de ethische gedragscode zijn leidraad en richtinggevend in gedrag en handelen. Een open houding is van invloed op een gevoel van veiligheid en maakt het makkelijker om eventuele signalen van misstanden op te merken en bespreekbaar te maken.

3. Beleid

De vertrouwenspersoon adviseert het bestuur over wenselijke verbeteringen op het gebied van ongewenste omgangsvormen en veiligheid, die deze adviezen bestudeert op mogelijke implementatie.

De beste bescherming tegen ongewenste omgangsvormen en grensoverschrijdend gedrag is een open sfeer, waarin zonder te oordelen en vanuit een houding van niet weten, dergelijke onderwerpen bespreekbaar zijn of worden gemaakt. Iedereen binnen Maha Karuna Ch'an, vanuit welke rol of positie dan ook is medeverantwoordelijk voor een veilige omgeving.

2. Handreiking

Bij gevoelens van onveiligheid

Mocht er sprake zijn van gevoelens van onveiligheid, of ongewenst gedrag bij mensen die deelnemen aan (studie)sesshins en/of lokale groepen bezoeken, dan is het raadzaam om dit bespreekbaar te maken met degene door wie deze gevoelens worden opgewekt. Als je dit niet zelf durft te doen, meldt dit dan bij degene die op dat moment de leiding heeft.

- Neem eerst het initiatief om er gezamenlijk uit te komen, door te praten, naar elkaar te luisteren en zo een inspanning te doen om samen het probleem op tafel te krijgen en op te lossen.
- Als dit niet mogelijk is, of je durft dit niet alleen te doen, roep dan de hulp in van iemand van buiten de situatie, bijvoorbeeld de coördinator van de sesshins of de begeleider van een lokale groep.
- Als je er niet via deze route uitkomt, doe dan een beroep op de vertrouwenspersoon.

Interne vertrouwenspersonen

Bij een probleem, incident, of in geval van onrustgevoelens of angst, die niet in de betreffende situatie bespreekbaar kunnen worden gemaakt zoals boven omschreven, neem dan contact op met één van de interne vertrouwenspersonen, bijvoorbeeld:

- wanneer het niet lukt of het niet mogelijk is om welke reden dan ook, om een probleem gezamenlijk in de situatie bespreekbaar te maken of op te lossen
- als je bang bent om dit onderling bespreekbaar te maken
- wanneer je je zorgen maakt over iemand
- wanneer je iets ziet wat je zorgen baart

Samen met de vertrouwenspersoon kan worden nagedacht en besproken hoe er verder mee om te gaan, of welke stappen ondernomen kunnen worden. De interne vertrouwenspersonen hebben kennis vanuit hun professionele achtergrond en kennis genomen van de training door de BUN gegeven in 2018 waardoor zij deze rol op zich kunnen nemen. Ze zijn gebonden aan regels over hun handelen. Eén daarvan is strikte vertrouwelijkheid, wat inhoudt dat elke stap slechts genomen wordt als degene die het probleem ervaart ermee instemt en er vooraf van op de hoogte is.

Externe vertrouwenspersoon

Als iemand zich om wat voor reden dan ook, liever niet wenst te richten tot de interne vertrouwenspersonen, dan kan diegene contact opnemen met de externe vertrouwenspersoon. Dit kan de aangewezen weg zijn wanneer er sprake is van bijzonder ernstige zaken zoals seksueel grensoverschrijdend gedrag, seksuele intimidatie, agressie, discriminatie, diefstal van geld of goederen van de sangha, fraude of een seksuele relatie die niet strookt met de gedragscode. De externe vertrouwenspersoon is: <https://boeddhisme.nl/organisatie/externe-vertrouwenspersoon/>

3. Ethische gedragscode Maha Karuna Ch'an

De basis van deze ethische gedragsregels zijn de tien grote voorschriften en de ethische stappen van het achtvoudige pad, die richtinggevend zijn voor onze zenweg. In de Jukai ceremonie beloof je je ware natuur te realiseren en te manifesteren in je dagelijks leven. Dit wordt tot uitdrukking gebracht in de zestien voorschriften:

- In de eerste drie voorschriften neem je toevlucht tot de Boeddha, de Dharma en de Sangha: Bhuddham Saranang Gachami; Dhamman Saranang Gachami; Sangham Saranang Gachami
- De volgende drie voorschriften zijn de Drie Zuivere Voorschriften:
Ik beloof het kwade te vermijden,
ik beloof het goede te doen,
Ik beloof alle levende wezens te bevrijden.

Vervolgens zijn er de tien Grote Voorschriften, die bedoeld zijn als een uitdrukking van ons diepste verlangen om het goede te doen en het kwade te laten. Voor deze gedragscode noemen we alleen de voorschriften die relevant zijn.

Relevante voorschriften²voor de ethische gedragscode:

1. Niet doden en geen leven leiden dat schade brengt noch anderen daartoe aanzetten:
Ik zal erkennen dat ik niet gescheiden ben van al wat is.
Ik zal in harmonie leven met alle leven en met het milieu, dat dit leven in stand houdt.
2. Kuis gedrag:
Ik zal alle levende wezens met respect en waardigheid tegemoet treden.
Ik zal liefde en vriendschap geven en krijgen zonder er krampachtig aan vast te houden.
3. Niet liegen:
Ik beloof de waarheid te spreken en niemand te bedriegen.
Ik zal spreken vanuit het hart.
Ik zal zien wat is en daarnaar handelen.
4. Niet spreken over fouten en tekortkomingen van anderen:
Ik zal de verantwoordelijkheid voor alles in mijn leven oppakken.
5. Ik beloof mezelf niet te verheffen door de schuld bij anderen te leggen:
Ik zal zeggen hoe ik de waarheid zie zonder mij schuldig te voelen of anderen te verwijten.
Ik zal het beste van mijzelf geven en de gevolgen van mijn daden aanvaarden.

Ethische stappen van het achtvoudige pad

Naast deze boeddhistische voorschriften zijn de ethische stappen van het Edele Achtvoudige Pad van toepassing: juist spreken, juist handelen en juist levensonderhoud.

Juist Spreken

- Voor onze ethische code betekent dit dat we open, geduldig en respectvol naar elkaar luisteren, eerlijk en oprecht zijn in het spreken, voor ons zelf spreken en niet voor een ander. We nemen de tijd voor het gesprek met elkaar.
- Wij vertrouwen en respecteren elkaar wanneer we gevoelige of kwetsbare persoonlijke informatie met elkaar delen. We spreken geen kwaad over elkaar.
- Ten behoeve van een harmonieuze communicatie laten we ons inspireren door diverse gespreksmodellen, waaronder die van Geweldloze Communicatie³.

Juist Handelen

- We geven elkaar de ruimte voor het doen van zelfonderzoek en respecteren daarbij de grenzen die we elkaar aangeven. We waarderen de groei en ontwikkeling van elkaar en zeker wanneer we een begeleidende of leidende rol hebben, houden we gezonde en verstandige grenzen aan in onze contacten met elkaar.

² Uit de tien geloften van de Peacemaker Orde. In Cadzand 2016 heeft Ton Lathouwers toevlucht genomen tot de Peacemaker Orde

³ Marshall B. Rosenberg, Geweldloze Communicatie, Lemniscaat b.v., Rotterdam, 2006

- We zijn ons ervan bewust dat waar mensen met elkaar omgaan macht en machtsmisbruik kunnen ontstaan.
- We zijn ons ervan bewust dat seksualiteit een kwetsbaar deel van de menselijke ervaring is en we weten dat bepaalde seksuele relaties de potentie hebben van subtiel of openlijk misbruik.
- Een seksuele relatie tussen een leraar en een student past niet in onze sangha. Mocht er sprake zijn van wederzijdse verliefdheid en er de behoefte zijn om een liefdesrelatie met elkaar aan te gaan, dan dient de leraar-leerling relatie te worden beëindigd.
- Alle handelingen die als storend of ongewenst worden ervaren, zoals: avances maken, romantische toespelingen doen, seksueel getinte opmerkingen maken, intimiderend staren, zijn niet toegestaan binnen de context van sesshins, studie- en meditatiebijeenkomsten.

Juist Levensonderhoud

- We zien dharma-onderricht als een vorm van dana en we maken er geen verdienmodel van, noch voor onszelf noch voor de sangha.
- We gaan zorgvuldig om met geld en goederen in onze sangha en respecteren eigendommen van anderen.

4. Tenslotte

Deze gedragscode geeft aan hoe we binnen de context van Maha Karuna Ch'an en als sangha met elkaar willen omgaan. We beseffen dat richtlijnen werken als iedereen ze onderhoudt en bespreekbaar maakt als het nodig is. Ook in het geval van misstanden gaan we in liefdevolle vriendelijkheid met elkaar om en steunen elkaar waar mogelijk. Het betekent tegelijk dat ongewenste omgangsvormen en grensoverschrijdend gedrag niet kan en mag worden getolereerd, van niemand!